

קלב"ם במקלקל ובמלאכה שאין צריכה לגופה

א

בגמרא ב"ק (דף כו ע"ב) מובא:

אמר רבה היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ארבעה דברים פטור לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה.

מקשה רע"א (בתשובות סימן ח'), הרי בלא דין מלאכת מחשבת פטור משום מתעסק, לפי דברי תוספות בשבת (דף עב ע"ב ד"ה נתכוין) דבנתכוון לחתוך תלוש, היינו שהיה סבור שהוא תלוש ונמצא מחובר, מקרי נעשית מחשבתו והוי מלאכת מחשבת, אלא דפטור מטעם אחר מקרא דאשר חטא בה פרט למתעסק. דין מתעסק הוא בכל התורה, דאם סבר בהמה זו חולין והיתה קדשים ושחטה בחוץ פטור, אבל אם נתכוון לשחוט בהמת קדשים זו בחוץ ושחט אחרת חייב, ולעומת זה בשבת פטור אף אם נתכוון לחתוך את זה וחתך אחר ומשום מלאכת מחשבת. אם כן, הכא היתה האבן בחיקו ולא ידע מזה נחשב דאינו עושה כלל מלאכה, ופטור אף בלא טעמא דמלאכת מחשבת, דלא גרע מקסבר שהוא תלוש ונמצא מחובר שפטור משום מתעסק. וכתב רע"א:

ונ"ל דבר חדש דמה דממעטינן מאשר חטא בה פרט למתעסק, לא דמתעסק לא נעשית העבירה כלל אלא דמקרי עבירה בשוגג, ואך בשוגג כהאי ממעטינן מאשר חטא בה דפטור מקרבן אבל מ"מ מקרי שגגת איסור, אבל מה דממעטינן מטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה היכא דליכא מלאכת מחשבת אינו בכלל מלאכה ולא נעשה העבירה כלל.

א"כ י"ל דמש"ה נקיט בסוגיין מטעם מלאכת מחשבת היינו די"ל שהחילוק דלענין נזקין חייב ולענין שבת פטור, היינו לומר דאם הנפילה מחיקו היתה בשבת חייב לשלם הנזק ופטור משום שבת, דלא אמרינן ביה קלב"ם כדין חייבי מיתות שוגגין כיון דלא היתה מלאכת שבת.

לדברי רע"א מה שאינו מלאכת מחשבת בשבת אינו מלאכה כלל ואין קלב"ם, ואילו במתעסק רק פטור מחטאת אבל נחשב למלאכה ופטור מממון משום קלב"ם. והנה מצאנו במשנה בבא קמא (דף לד ע"ב): "שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו". הגמרא דנה שם בחיוב חובל ומבעיר בשבת, אם חיובם הוא רק כשצריך לכלבו ולאפרו או גם אם מקלקל גמור. הגמרא מבינה שהמשנה: "הוא שהדליק את הגדיש" מיירי בלא בעי לאפרו, דומיא דשורו שהדליק, ומוכיחה שמקלקל בהבערה חייב.

רבא דוחה, ומעמיד "מתניתין בשוגג וכתנא דבי חזקיה". בפירוש דברי רבא נחלקו רש"י (ד"ה רבא אמר) ותוספות (ד"ה מתניתין בשוגג). לרש"י, רבא מעמיד את המשנה בשאינו צריך לאפרו, ופטור מממון מדין חייבי מיתות שוגגין אף דמקלקל. אבל תוספות חלקו משום שלשון הגמרא לא משמע כהעמדת רש"י, ועוד, משום דלא דמי מקלקל לשוגג שיש בו איסור מלאכה. תוס' פירשו שרבא מעמיד את המשנה בשצריך לאפרו ואינו מקלקל אלא שמירי בשוגג ולכן שייך קלב"ם.

ואם כן במקלקל גמור אין פטור מתשלומין משום שאין זו מלאכה וזה כשיטת התוספות. לעומת דעת הרמב"ם, הראב"ד בחידושו לב"ק שם ס"ל כרש"י שיש פטור קלב"ם במקלקל אף שלא לצורך.

והנה, לפי האחרונים שהבאנו שמחלוקת רש"י ותוספות היא בהבנת הפטור של מקלקל בשבת, אם הוא בכלל מלאכה או לא, נראה שמחלוקתם היא במה שחקר ר' מנחם זעמבא בספרו תוצאות חיים (סימן ח') אם הצורך במלאכת מחשבת הוא רק תנאי לחיוב מלאכה בשבת או שמלאכת מחשבת הוא גדר המלאכה. כלומר, האם כשעשה מלאכה בלא מחשבת זה חסרון בשם המלאכה וכעין עקירה בלא הנחה שהוא חצי מלאכה, או שזה רק חסרון בחיוב, ואף שעשה מלאכה שלימה פטור משום שחסר תנאי לחיוב. ובתוצאות חיים שם כבר רמז על הקשר לנדון דידן.

ועיין במנחת ברוך שהעלה אפשרות לומר שלא כרע"א האומר שאין קלב"ם בנפלה אבן מחיקו, די"ל שתוספות הסוברים שאין קלב"ם במקלקל, יודו שיש קלב"ם באבן שנפלה מחיקו משום דשגגתו גרמה שאין זו מלאכת מחשבת, דלא כיון למלאכה זו. כאשר השגגה היא סיבת הפטור, ישנו ההיקש של תנא דבי חזקיה שלא חילק הכתוב בין שוגג למזיד. משא"כ במקלקל, לא השגגה גרמה דאפילו במזיד חשיב מקלקל, ולכן לתוספות אין כאן ההיקש של תנא דבי חזקיה, ואין קלב"ם במקלקל.

והנה, בעמק יהושע (לר"י קוטנר, דיני ציצית סימן ב') מוכיח מן הירושלמי כדעת רש"י,

והנה, מש"כ רע"א לענין מלאכת מחשבת שאין זו מלאכה כלל, כתבו העונג יום טוב (סימן כ'), המנחת ברוך (סימן ט' ענף ב' ד"ה במ"ש) והאחיעזר (יו"ד סימן ה' ס"ק ז'), שזה תלוי במחלוקת רש"י ותוספות. לשיטת רש"י ששייך קלב"ם במקלקל, הרי גם מה שאינו מלאכת מחשבת נחשב למלאכה ולכן שייך בו קלב"ם. אבל לתוספות מקלקל אינו דומה לשוגג שפטור מתנא דבי חזקיה, משום שמקלקל אינו מלאכת מחשבת, ולכן אינו מלאכה כלל ואין קלב"ם. ובשיטת רש"י מדגיש בעונג יו"ט שצריך לומר שיש איסור דאורייתא במקלקל, שאם לא כן אין לומר קלב"ם. לפי זה דברי רע"א מתאימים לשיטת התוספות שהחסרון של מלאכת מחשבת גורם שאינו מלאכה כלל.

מחלוקת רש"י ותוספות שם תלויה גם בגרסת הגמרא:

אמרו ליה רבנן לרבא מי מצית מוקמת לה בשוגג והא מפני שנדון בנפשו קתני הכי קאמר כיון דבמזיד נדון בנפשו והיכי דמי דקא בעי לאפרו השתא בשוגג פטור. **עייין** מהרש"ל שכתב שתוספות לא גורסים "והיכי דמי דקא בעי לאפרו", שהרי במשנה עצמה מיירי כשבעי לאפרו, ועיין שיטה מקובצת בשם רבנו ישעיה. הרמב"ם בהלכות חובל ומזיק בפרק ד' הלכה ז כתב שהחובל בחברו בשבת פטור מן התשלומין, ובהלכה ח כתב:

והלא החובל מקלקל הוא וכל המקלקלין בשבת פטורין מן המיתה ולמה נחשוב זה החובל עון שיש בו מיתת בית דין הואיל ונחת רוח עשה ליצרו הרע בעת שחבל בחבירו הרי הוא כמתקן ונמצא עון מיתה ולפיכך פטור מן התשלומין.

מממון מתנא דבי חזקיה, אף אם נאמר שאין איסור במתעסק, שלא כרע"א. לדברי ר"י קוטנר קלב"ם אפשר לומר במקלקל ומתעסק אף אם אין איסור דאורייתא.

ונראה שאין הכרח לחידושו של העמק יהושע שיש היקש של תנא דבי חזקיה בדבר שאינו מלאכה, דאפשר לומר דלירושלמי מקלקל נחשב למלאכת איסור ולכן יש קלב"ם, ואלמלא נחשב למלאכת איסור לא היה מקום להיקש שוגג למזיד.

ראיה לכך שקלב"ם תלוי בשם מלאכת איסור, דהנה בשאלה זו, אם ההיקש של תנא דבי חזקיה נאמר גם במקום שאינו מלאכה, מצינו מחלוקת ראשונים נוספת. הרשב"א בב"ק (דף מב ע"א) מביא ראב"ד שלומד פשט בגמרא שם דף לח ע"א, שדברי תנא דבי חזקיה: "מה מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג בין מזיד... לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון, אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד... לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון", לא נאמרו אלא בנתכוון לשום הריגה, אבל אם לא נתכוון להריגה, לא נאמר ההיקש. ועל זה תמה הרשב"א דהאי שוגג ודאי לא נתכוון כלל, ואפילו זרק אבן שאין בה כדי להמית את חברו והרג אשה הרה, בכל זאת יש לפטור מממון משום תנא דבי חזקיה.

ונמצא דנחלקו הראב"ד והרשב"א האם הלימוד של תנא דבי חזקיה יכול לכלול גם אופן שפטור משום שלא נתכוון לשום הריגה, וכגון זרק אבן שאין בה כדי להמית והרג אשה הרה. דעת הראב"ד שרק במקום שיש מעשה עבירה, דהיינו כוונה לרציחה, שייך ההיקש ופטור

וממילא יקשה מן הירושלמי על תוספות ורמב"ם. וז"ל הרמב"ן המביא את הירושלמי (שבת פרק ב' הלכה ב', לפי גרסת הרמב"ן שבת דף קו ע"א במהדורת הרב הרשלר כפי שהוסיף מכת"י):

ובירושלמי בפ' במה מדליקין גרסי' תאני כל המקלקלין פטורין חוץ מן המבעיר והעושה חבורה בר קפרא אמר אפי' אינו צריך לדם ואפי' אינו צריך לאפר ור' יוחנן אמר והוא שיהא צריך לדם והוא שיהא צריך לאפר. מתני' פליגא על ר"י שורו שהדליק גדיש בשבת חייב והוא שהדליק גדיש בשבת פטור, שורו שהדליק [את] הגדיש בשבת לא שלא לצורך והכין הוא שהדליק גדיש בשבת [פטור] ואפי' שלא לצורך. תני כל המתחייב בנפשו שוגג מביא חטאת אמר רב חנינא ברי' דרב הילא ויאות מאחר שאלו לצורך היתה היה מתחייב בנפשו והכא אפי' שלא לצורך פטור מן התשלומין, מן הדא מכה בהמה ישלמנה מכה אדם יומת וכו'.

משמע בירושלמי כרש"י שיש פטור של קלב"ם גם במקלקל, משום תנא דבי חזקיה. הירושלמי הרי מקשה לרבי יוחנן מהמשנה שמייירי בחובל שלא לצורך, ומתרץ: "תני כל המתחייב בנפשו שוגג מביא חטאת", היינו, שהמקלקל גם כשחובל שלא לצורך הדם הוי כשוגג (וכן פירש בקרבן העדה).

בעמק יהושע הבין שהפטור של קלב"ם במקלקל לירושלמי אינו משום שמקלקל הוא מלאכה, אלא משום שהיקש אדם לבהמה לענין שלא מחלקים בין שוגג למזיד, שייך גם בדבר שאינו מלאכה. לכן טען שגם במתעסק שייך קלב"ם כמו בהיתה אבן מונחת בחיקו שפטור ממיתה משום מתעסק, ויהיה פטור גם

אם בכל מקלקל יש שם מלאכה או שיתכנו סוגים שונים של מקלקל.

ב

והנה, לפי רש"י יש לדון אם יש פטור של קלב"ם במלאכה שאינה צריכה לגופה. לכאורה הדין יהיה כמו במקלקל (וכ"כ ר"י ענגיל בספרו ציונים לתורה סימן י"ט) אלא שזה תלוי האם הפטור במלאכה שאינה צריכה לגופה הוא משום חסרון מלאכת מחשבת או משום שלא היתה במשכן מלאכה שאינה צריכה לגופה. אם הפטור הוא משום מלאכת מחשבת הרי יש לדמות מלאכה שאינה צריכה לגופה למקלקל שיש בו קלב"ם.

לפי האפשרות שפטור מלאכה שאין צריכה לגופה הוא משום שלא היתה במשכן ואין זו מלאכה, מיישב האחיעזר (חלק יו"ד סימן ה' אות ז') את קושיית האחרונים על רש"י, הסובר שבמקלקל יש קלב"ם, מגמרא כתובות (דף לא ע"א) דבזרק חץ שעבר ארבע אמות ברשות הרבים וקרע שיראין פטור על השיראין משום קלב"ם, ולמה לא נפטור משום מלאכת קורע עצמה בקלב"ם, ואף שהוא מקלקל, הרי יש קלב"ם גם במקלקל.

ותירץ באחיעזר דלר"ש דפוטור מלאכה שאין צריכה לגופה הוא משום דבעי דומיא דמלאכת המשכן, אם כן קורע שלא על מנת לתפור פטור לא רק משום מקלקל אלא משום שלא היה במשכן, וזו אינה מלאכה כלל (ועפ"ז

מממון. ואעפ"כ הרי ס"ל לראב"ד בחידושיו לב"ק שהובא לעיל, כרש"י דבמקלקל שייך קלב"ם, וע"כ דס"ל דגם במקלקל יש מעשה אסור. ומכל מקום נראה בדעת הרשב"א שרק בהריגה יש מקום לפטור אם אינו מתכוון להריגה כלל, משום דהתוצאה היא העבירה הפוטרת מממון, ומה שאין כן בשבת דהמעשה הוא העבירה, לא יעלה על הדעת לפטור אינו מתכוון מתנא דבי חזקיה כשאין מעשה עבירה כלל. לכן צריך לומר שהמחלוקת בין רש"י לתוספות היא אם יש מעשה אסור מדאורייתא במקלקל.¹

ברמב"ם הלכות שבת (פרק א' הלכה יז) משמע שיש שני סוגי מקלקל: מקלקל דרך השחתה שלא עשה מלאכה, ומקלקל כמו חפר גומה וצריך לעפרה שעשה מלאכה וגם הוא פטור משום מקלקל. וז"ל הרמב"ם:

כל המקלקלין פטורין, כיצד הרי שחבל בחבירו או בבהמה דרך השחתה וכן אם קרע בגדים או שרפן או שבר כלים דרך השחתה הרי זה פטור, חפר גומה ואינו צריך אלא לעפרה הרי זה מקלקל ופטור אף על פי שעשה מלאכה הואיל וכוונתו לקלקל פטור.

ובאמת צ"ע לרמב"ם מה נפ"מ בין שני סוגי המקלקל ומדוע הרמב"ם חילק ביניהם, והרי גם לענין קלב"ם הרי סובר הרמב"ם שבכל מקלקל שאינו מתקן אין דין קלב"ם (בפרק ד' הלכות חובל ומזיק הלכה ח, שהבאנו לעיל, שיש קלב"ם רק כשעושה נחת רוח ליצרו). מכל מקום צריך עיון גם לשיטת רש"י שבמקלקל יש קלב"ם,

1 עיין תוספות בבכורות (דף כד ע"ב ד"ה והיינו) דס"ל דאיסור דרבנן יש במקלקל, אבל מדאורייתא אין בו איסור מלאכה.

רסיסי קלב"ם במקלקל ובמלאכה שאין צריכה לגופה טל קפה

שיש בו מיתת בית דין הואיל ונחת רוח
ע[ו]ן[ו]שה ליצרו הרע בעת שחבל בחבירו הרי
הוא כמתקן ונמצא עון מיתה לפיכך פטור מן
התשלומין (רמב"ם ה"ח).

ולכאורה אם כן פסק כרבי יהודה שמלאכה שאין
צריכה לגופה חייב עליה. והקשה
השלטי גיבורים (דף לח ע"א באלפס):

וסמ"ג לאוין ס"ה כתב דבין קורע על מתו בין
קורע בחמתו פטור אליבא דרבי שמעון משום
דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה. וצ"ע על
סמ"ג דהא בעשין סי' ע' פסק דחובל בחברו
בשבת חייב.⁵

אלא על כורחנו צריך לומר שכל דברי הסמ"ג הם
אליבא דרבי שמעון, ואמנם לגבי מקלקל
ס"ל לסמ"ג כרמב"ם שאין קלב"ם במקלקל
גמור, דהא הסמ"ג הביא את לשון הרמב"ם
בהלכות חובל ומזיק (פרק ד' הלכה ח הנ"ל),
שמשמע ממנו שאין קלב"ם אלא כשעושה נחת
רוח ליצרו.

וכל זה בחובל שהוא מקלקל גמור, אבל חובל
שעושה נחת רוח ליצרו, שהוי מלאכה שאין
צריכה לגופה, וס"ל לסמ"ג שגם לרבי שמעון יש
קלב"ם במלאכה שאין צריכה לגופה אף על פי
שהוא פטור עליה, מדתנא דבי חזקיה.⁶ ואם כן
הסמ"ג סובר הפוך מהסברא שהעלינו לשיטת

מיישב שם סתירות ברש"י בענין זה, וע' גליון
הש"ס לרע"א דף עג ע"ב), ולכן אין קלב"ם. אם
כן, אפילו לשיטת רש"י שבמקלקל יש פטור של
קלב"ם, אפשר לומר שבמלאכה שאין צריכה
לגופה אין פטור משום שמלאכה שאין צריכה
לגופה אינה מלאכה.²

והנה, מדברי הסמ"ג יש להוכיח להיפך. השלטי
גיבורים בפרק האורג (אות א') מקשה על
הסמ"ג שבלאוין ס"ה פסק כרבי שמעון שמלאכה
שאין צריכה לגופה פטור.³ וז"ל הסמ"ג:

הקורע בחמתו או על מתו הואיל וחמתו
שוככת בדבר זה הוי כמתקן וחייב לר' יהודה
שאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב
עליה אבל ר"י פוסק לפניו⁴ כר' שמעון.

לעומת זאת בעשין מצווה ע' פסק הסמ"ג
שהחובל בשבת פטור מתשלומין,
כרמב"ם, וז"ל:

המכה אביו ואמו ולא עשה בהם חבורה חייב
בחמשה דברים אבל אם עשה בהם חבורה או
שחבל בחבירו בשבת אפילו היה בשוגג פטור
מן התשלומין מפני שהוא עון מיתת ב"ד
(לשון רמב"ם הלכות חובל ומזיק פ"ד ה"ז)
כמו ששנינו בפרק החובל (פז, א). והלא
החובל מקלקל הוא וכל המקלקלים בשבת
פטורין מן המיתה ולמה נחשב זה החובל עון

5 מה שכתב השלטי גיבורים "דחובל בחברו בשבת
חייב" צ"ל שחייב מצד חילול שבת ולא בתשלומים.
6 כדי לקבל תירוץ זה צריך להוסיף, שס"ל לסמ"ג
שמקלקל בחבורה פטור, כמו שס"ל לר"ן בחידושו
לחולין דף יד ע"א, אף שפוסק כרבי שמעון במלאכה
שאין צריכה לגופה. וע' תרומת הדשן רס"ה שפירש
כן בדעת הטור. לכן י"ל בדעת הסמ"ג שגם לרבי
שמעון כשחובל באופן שונה, כדי לשכך את יצרו,
הוי מלאכה שאין צריכה לגופה. ופטור אז
מתשלומים כיון ששייך כאן קלב"ם, וכמו בשוגג.

2 כל זה על פי הבנת האחיעזר בשיטת רש"י לגבי
מלאכה שאין צריכה לגופה. אבל ע' רש"י שבת (דף
צג ע"ב ד"ה ור' שמעון פטור) שמלאכה שאין צריכה
לגופה לאו מלאכת מחשבת היא. ותוספות שם (דף
צד ע"א ד"ה רבי שמעון) כתבו שמלאכה שאין
צריכה לגופה היא כשאין צריך לאותו צורך כעין
שהיו צריכין לה במשכן אלא לענין אחר.
3 וכ"כ בבבאור הלכה סימן ש"מ סעיף א.
4 בהמשך הסמ"ג שם במלאכת צד.

מחשבת הוא רק תנאי בחיוב משום שהתוצאה לא השתנתה, ולכן יש קלב"ם במעשה זה.

ג

בנוגע למה שכתבנו שהירושלמי הסובר שיש קלב"ם במקלקל כרש"י, סותר את הרמב"ם הסובר שבמקלקל גמור אין קלב"ם, אפשר ליישב ולומר שאין סתירה בין הירושלמי לבין שיטת הרמב"ם. דברי הירושלמי בשיטת רבי יוחנן הם כדעת התוספות (שבת דף קו ע"א ד"ה חוץ וב"ק דף לד ע"ב ד"ה חובל) שרבי יוחנן, האומר שחובל ומבעיר חייב בצריך לכלבו ולאפרו, נאמרו בשיטת רבי שמעון המחייב במקלקל בחבורה והבערה, אלא שגם לרבי שמעון בעי תיקון קצת שהרי גם במילה והבערת בת כהן יש תיקון מצווה שהוא צורך קצת.

אם אנו מסבירים את הירושלמי כך, הרי לשיטה זו, לרבי שמעון אין מלאכת מחשבת בחובל ומבעיר, כפי שכתבו התוספות בבבא קמא שם. וראייתם היא מגמרא כריתות (דף יט ע"ב): "הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק בחבורה חייב". לכן אליבא דרבי יוחנן שייך לומר בחובל ומבעיר קלב"ם גם כשאין בו צורך כלל, אבל במקלקל בשאר מלאכות, גם לירושלמי אין קלב"ם כיון שאינו מלאכת מחשבת.

אבל לשיטת רבי יהודה אליבא דרמב"ם, בחבורה והבערה צריך להיות תיקון גמור, כשצריך לדם אם חובל בבהמה (הלכות שבת פרק

רש"י, ולשיטתו במקלקל אין קלב"ם. לכן כתב כרמב"ם שפטור מתשלומין ויש קלב"ם רק במתקן את יצרו אבל לא במקלקל גמור, אלא דבמלאכה שאין צריכה לגופה יש קלב"ם אפילו לרבי שמעון, ולכן החובל לתקן את יצרו שהוא מלאכה שאין צריכה לגופה פטור מתשלומין.

בטעם ההבדל בין קלב"ם במקלקל וקלב"ם במלאכה שאין צריכה לגופה, אפשר לומר שההיקש של תנא דבי חזקיה נאמר רק במלאכה שאין צריכה לגופה, שמבחינת תוצאת המלאכה אין הבדל בין האופן שיש בו מיתת בית דין לאופן שאין בו מיתת בית דין, דהיינו כעין שוגג ומזיד, מתכוון ואינו מתכוון, דרך עליה ודרך ירידה, אבל במקלקל שהתוצאה שונה לא נאמר ההיקש. ולפ"ז הסמ"ג הולך בשיטת הרמב"ם והתוספות שאין קלב"ם במקלקל.⁷

על פי מה שאמרנו אפשר להוסיף הסבר בהבדל בין מקלקל למלאכה שאין צריכה לגופה לגבי קלב"ם, שהרי אמרנו שמחלוקת רש"י ותוספות תלויה אם מלאכת מחשבת הוא תנאי במלאכה או תנאי בחיוב. אפשר לומר בשיטת התוספות ודעימיה, שבמקום שחסרון מלאכת מחשבת גורם לשינוי בצורת המלאכה, הוא תנאי במלאכה, אבל במקום שאינו משנה צורת המלאכה אינו אלא תנאי בחיוב. לכן במקלקל שיש שינוי בצורת המלאכה הצורך במלאכת מחשבת הוא תנאי במלאכה ואין קלב"ם, אבל במלאכה שאין צריכה לגופה הצורך במלאכת

7 שהתוצאה של קלקול שהוא מעונין בה, שונה מתוצאה שהיא תיקון, אך כאשר יש תיקון. בין אם התיקון הוא בגופה של מלאכה או לא בגופה, כגון הקורע על מתו, זה לא נחשב שינוי בתוצאה.

7 אך צריך עיון, הרי לפי זה אדם הקורע על מתו אמרינן קלב"ם ואין זה קלקול אלא תיקון, אך באדם שקרע בגד סתם, ולא כדי לשכך חמתו ולא על מתו, פטור, וקשה דהרי התוצאה שווה! ואולי צריך לומר

רסיסי קלב"ם במקלקל ובמלאכה שאין צריכה לגופה **טל** קפז

בגמרא כתוספות דרבי יוחנן סובר שחובל ומבעיר חייבים רק בצריך לכלבו ולאפרו אליבא דרבי שמעון), ולכן לשיטת הרמב"ם במקלקל שאינו עושה נחת רוח ליצרו לא נאמר קלב"ם.

ח' הלכה ז) ובחובל בחברו "מפני נחת רוחו שהרי נתקררה דעתו ושככה חמתו והרי הוא כמתקן" (שם הלכה ח). אבל מקלקל גמור אינה מלאכה אליבא דרבי יהודה (ועיין פנים מאירות על ב"ק דף לד ע"ב דמוכח דע"כ הרמב"ם למד פשט